СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ „Д. А. ЦЕНОВ“ – СВИЩОВ
Факултет „Производствен и търговски бизнес“
Катедра „Аграрна икономика“

МЕЖДУНАРОДНА
НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКА
КОНФЕРЕНЦИЯ

СЪСТОЯНИЕ И ПРОБЛЕМИ ПРИ УПРАВЛЕНИЕТО И РАЗВИТИЕТО НА СЕЛСКОТО СТОПАНСТВО

Свищов, 4 октомври 2019 г.

Сборник с доклади

Конференцията е посветена на 35 години от създаването на катедра „Аграрна икономика“ и е част от научните форуми, отбелязващи 83 годишнината на Стопанска академия „Д. А. Ценов” – Свищов

Академично издателство „Ценов“
Свищов
2019

ОРГАНИЗАЦИОНЕН КОМИТЕТ

Почетен председател:
Доц. д-р Иван Марчевски – Ректор на Стопанска академия „Д. А. Ценов“ - Свищов
Председател:
Доц. д-р Марина Николова – Ръководител катедра „Аграрна икономика“
Членове:
Доц. д-р Маруся Линкова
Доц. д-р Виолета Блажева
Доц. д-р Наталия Неделчева
Гл. ас. д-р Радка Ненова
Гл. ас. д-р Цветелина Кабакчиева
Гл. ас. д-р Илияна Кръстева
Ас. д-р Пламен Петров
Докторант Боряна Георгиева

МЕЖДУНАРОДЕН РЕДАКЦИОНЕН СЪВЕТ

Председател:
Проф. д-р ик. н. Сергей Горлов (Русия)
Членове:
Проф. д-р ик. н. Сергей Охрименко (Молдова)
Проф. д-р ик. н. Антонина Ряховская (Русия)
Проф. д-р Маджди Осман (Египет)
Проф. д-р Нидал Шабан (Ирак)
Проф. д-р Dragan Petrovic (Сърбия)
Проф. д-р Sonja Jovanovic (Сърбия)
Доц. д-р Йоана Панагорец (Румъния)
Доц. д-р Марина Николова (България)
Доц. д-р Маруся Линкова (България)
Доц. д-р Bahodirjon Nosirov (Узбекистан)
Доц. д-р Ziyoydin Israilov (Узбекистан)

Научен секретар:
Доц. д-р Маруся Линкова
Технически секретар – Мария Чонова

Публикуваните материали са рецензирани. Авторите носят отговорност за съдържанието на материалите, изразените мнения, използваните данни, цитираните източници и езиковото оформление на текстовете.

ISBN 978-954-23-1762-3

СЪДЪРЖАНИЕ

Доц. д-р Марина Николова, Доц. д-р Маруся Линкова
ТРИДЕСЕТ И ПЕТ ГОДИНИ КАТЕДРА
“АГРАРНА ИКОНОМИКА”.....7

Организация и управление на инвестициите и иновациите в агросектора

Профессор, доктор экономических наук Ряховская Антонина Николаевна
СЕЛЬСКОЕ ХОЗЯЙСТВО РОССИИ: ВОЗМОЖНОСТИ
ДЛЯ ОПЕРЕЖАЮЩЕГО РАЗВИТИЯ.....25

Doctor of Science, Professor Sergei Mihajlovic Gorlov, Gorshenin Alexander Yuryevich, Assistant professor, Syromyatnikov Denis Aleksandrovich
МЕТОДОЛОГИЯ АНАЛИЗА ПРОБЛЕМ УПРАВЛЕНИЯ
РАЗВИТИЕМ СЕЛЬСКОГО ХОЗЯЙСТВА 40

Dr. Abduaziz Abduvasikov, Dr. Bahodirjon Nosirov
THE EVOLUTION OF AGRICULTURAL MARKETS
OF UZBEKISTAN 48

Доц. д-р Гена Велковска
ЕКОЛОГИЧНАТА ОЦЕНКА И ОЦЕНКАТА НА ВЪЗДЕЙСТВИЕ
ВЪРХУ ОКОЛНАТА СРЕДА В КОНТЕКСТА
НА СТРОИТЕЛСТВОТО ВЪРХУ ЗЕМЕДЕЛСКИ ТЕРИТОРИИ.....56

Доц. д-р Искра Маринова Пантелеева
НАУЧНА И ИНОВАЦИОННА ПОЛИТИКА – НЯКОИ
СЪЩНОСТНИ АСПЕКТИ.....63

Доц. д-р Виолета Блажева
КРИЗИТЕ В АГРАРНИЯ СЕКТОР 70

Гл. ас. д-р Радка Ненова
ПРИЛОЖЕНИЕ НА ИНОВАЦИИ В СЕЛСКОТО СТОПАНСТВО
ОТ ЧЕТВЪРТО ПОКОЛЕНИЕ 76

Гл. ас. д-р Елица Лазарова
ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА ПРИЛАГАНЕ ТЕОРИЯТА
НА ОГРАНИЧЕНИЯТА В АГРОБИЗНЕСА 82

Гл. ас. д-р Явор Станев
СЕЛСКОТО И ГОРСКОТО СТОПАНСТВО
В КРАЙДУНАВСКИЯ РЕГИОН 91

Гл. ас. д-р Милен Динков
ИНОВАЦИИ ЗА ПОСТИГАНЕ НА КОНКУРЕНТНО
И ПРИОБЩАВАЩО ЗЕМЕДЕЛИЕ 97

Доктор по икономика Михаил Билев
ПРОБЛЕМИ И ВЪЗМОЖНОСИ ЗА РАЗВИТИЕ НА
ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ КООПЕРАЦИИ В БЪЛГАРИЯ 105

Докторант Валери Велковски
ПАРЦЕЛАРНИТЕ ПЛАНОВЕ И ТЯХНАТА РОЛЯ
В АГРОУСТРОЙСТВЕНИТЕ МЕРОПРИЯТИЯ 114

Студент Веселин Иванов
СЪСТОЯНИЕ И ПРОБЛЕМИ ПРИ РАЗВИТИЕТО
НА ФАМИЛНОТО ЗЕМЕДЕЛСКО СТОПАНСТВО 123

Предприемачески инициативи и възможности за диверсификация в агробизнеса

Доц. д-р Теодора Филипова
СРАВНИТЕЛЕН АНАЛИЗ НА НЕОБХОДИМИТЕ ТЪРГОВСКИ
КОМПЕТЕНЦИИ ЗА РАЗВИТИЕ НА ЖЕНСКО
ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО В ИТАЛИЯ И БЪЛГАРИЯ 133

Доц. д-р Христо Сирашки
ТВОРЧЕСТВОТО В ИНОВАЦИОННАТА ДЕЙНОСТ 139

Доц. д-р Галина Тодорова
СЕЛСКОСТОПАНСКАТА АВИАЦИЯ-АКТИВЕН ПОМОЩНИК ЗА РАЗВИТИЕ НА СЕЛСКОТО СТОПАНСТВО В РЕГИОН ПЛЕВЕН 145

Гл. ас. д-р Илияна Кръстева
ТЕНДЕНЦИИ В РАЗВИТИЕТО НА ПАЗАРА НА РАПИЦА 152

Гл. ас. д-р Цветелина Кабакчиева
ДОХОДИТЕ - НЕОБХОДИМОСТ НА СЕЛСКОСТОПАНСКИТЕ ПРЕДПРИЯТИЕ ЗА ПОСТИГАНЕ НА ИКОНОМИЧЕСКА УСТОЙЧИВОСТ 158

Гл. ас. д-р Любка Илиева
ИЗСЛЕДВАНЕ ЗНАЧЕНИЕТО НА ТУРИЗМА ЗА РАЗВИТИЕТО НА СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ 163

Гл. ас. д-р Венцислав Перков
СРАВНИТЕЛЕН АНАЛИЗ НА НЕОБХОДИМИТЕ ЛОГИСТИЧНИ КОМПЕТЕНЦИИ ЗА РАЗВИТИЕ НА ЖЕНСКО ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО В ИТАЛИЯ И БЪЛГАРИЯ 170

Ас. д-р Любомира Тодорова
РЕЛАЦИЯ МЕЖДУ ЛОЗОВИТЕ НАСЪЖДЕНИЯ, ВИНОПРОИЗВОДСТВОТО И ВИНЕНИЯ ТУРИЗЪМ 176

Ас. д-р Павлин Павлов
ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА ФИНАНСИРАНЕ НА АЛТЕРНАТИВЕН ТУРИЗЪМ В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ 182

Финансово-счетоводни аспекти и социално застрахователна защита в селското стопанство

Проф. д-р Андрей Захариев, д-р по ик. Ивайло Маринов
БЪЛГАРИЯ И РУМЪНИЯ ПО ПЪТЯ НА РАСТЕЖА И КОНВЕРГЕНЦИЯТА – СРАВНИТЕЛЕН АНАЛИЗ И ОЦЕНКА 191

Проф. д-р Атанас Атанасов
ЗЕМЕДЕЛСКИЯТ СЧЕТОВОДЕН ОТЧЕТ КАТО НЕОБХОДИМА БАЗА ОТ ДАННИ ЗА ЦЕЛИТЕ НА СИСТЕМАТА ЗА ЗЕМЕДЕЛСКА СЧЕТОВОДНА ИНФОРМАЦИЯ 200

Доц. д-р Иванка Димитрова, д-р Диана Янкова
СПЕЦИФИЧНИ ОСОБЕНОСТИ ПРИ КАЛКУЛИРАНЕТО И ОЦЕНКАТА НА ЗЕМЕДЕЛСКАТА ПРОДУКЦИЯ 208

Доц. д-р Галя Иванова-Кузманова
ПРОБЛЕМИ ПРИ СЧЕТОВОДНОТО ОТЧИТАНЕ НА КВОТИ ЗА ЕМИСИИ НА ПАРНИКОВИ ГАЗОВЕ.....216

Доц. д-р Диана Крумова
ВЪПРОСИ НА КОМПЮТЪРНОТО СЧЕТОВОДСТВО В СЕЛСКОСТОПАНСКИТЕ ПРЕДПРИЯТИЯ 222

Доц. д-р Венцислав Вечев
ОСОБЕНОСТИ ПРИ ОЦЕНЯВАНЕТО НА ПРЕДОСТАВЕНИТЕ ОБЕЗПЕЧЕНИЯ ОТ ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ ПРОИЗВОДИТЕЛИ В БАНКИТЕ.....228

Ас. д-р Пламен Петров
РОЛЯТА НА АГРАРНИЯ СЕКТОР В СИСТЕМАТА НА БЪЛГАРСКАТА ИКОНОМИКА.....235

Докторант Станислав Шишманов
ПЛАТЕЖНО ПОСРЕДНИЧЕСТВО НА ТЪРГОВСКИТЕ БАНКИ ПРИ УРЕЖДАНЕ НА ВЗАИМООТНОШЕНИЯТА МЕЖДУ ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ ПРОИЗВОДИТЕЛИ И ДЪРЖАВНИЯ И ОБЩИНСКИТЕ БЮДЖЕТИ.....241

Маркетинг, дистрибуция и търговия със селскостопански продукти

Доц. д-р Пенка Горанова
РЕКЛАМНА КАМПАНИЯ НА ФИРМА “ЖИТАРА” ООД.....251

Доц. д-р Марина Николова
СЪСТОЯНИЕ НА ПАЗАРА НА ЗЕМЕДЕЛСКИ ЗЕМИ
В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ 261

Доц. д-р Симеонка Петрова
ВЛИЯНИЕ НА СПЕЦИАЛИЗАЦИЯТА НА АГРАРНОТО
ПРОИЗВОДСТВО ВЪРХУ АСОРТИМЕНТНОТО
ПРЕДЛАГАНЕ 273

Доц. д-р Петранка Мидова
ПАЗАРЪТ НА СЛЪНЧОГЛЕДОВО ОЛИО – АНАЛИЗИ
И ПЕРСПЕКТИВИ.....281

Доц. д-р Маргарита Шопова
СТАТИСТИЧЕСКИ АНАЛИЗ НА РЕГИОНАЛНИТЕ РАЗЛИЧИЯ
НА ИЗПОЛЗВАНАТА ЗЕМЕДЕЛСКА ПЛОЩ.....289

Доц. д-р Красимира Славева
СЪСТОЯНИЕ И ТЕНДЕНЦИИ ВЪВ ВЪНШНАТА ТЪРГОВИЯ
НА БЪЛГАРИЯ СЪС СЕЛСКОСТОПАНСКИ СТОКИ 296

Доц. д-р Любомир Любенов
СЕГМЕНТИРАНЕ ПАЗАРИТЕ НА ПЧЕЛЕН МЕД
В ОБЛАСТ РУСЕ.....304

Гл. ас. д-р Галя Георгиева
ВИДОВО МНОГООБРАЗИЕ НА БИОПРОДУКТИТЕ
В ОБЛАСТ ВЕЛИКО ТЪРНОВО 309

Доктор по икономика Георги Димитров
ПРИЛОЖЕНИЕ НА МЕТОДИТЕ ЗА БИЗНЕС ПРОГНОЗИРАНЕ
В АГРАРНИЯ СЕКТОР.....317

Докторант Александър Ангелов
УПРАВЛЕНИЕ НА ЗАПАСИТЕ ОТ ДОСТАВЧИЦИТЕ
ВЪВ ВЕРИГИТЕ НА ДОСТАВКА В СЕЛСКОТО
СТОПАНСТВО 330

Студент Надежда Беновска
ХАРАКТЕРИСТИКА НА ХИБРИДЕН СОРТ ЦАРЕВИЦА
КНЕЖА 509. НОВИТЕ ТЕХНОЛОГИИ ПРОМЕНЯТ
ИКОНОМИКАТА 336

Информационни технологии в селското стопанство

Проф. д.ик.н Сергей Охрименко, доц. д-р Агоп Саркисян,
докторант Сергей Пянковский
ИНФОРМАЦИОННО ОСИГУРЯВАНЕ НА ПРОЦЕСИТЕ
ПО УПРАВЛЕНИЕ НА ИЗВЪНРЕДНИ СИТУАЦИИ 347

Доц. д-р Светослав Илийчовски
АНАЛИЗ НА ДИГИТАЛНИТЕ КОМПЕТЕНЦИИ НА ЖЕНИТЕ
ПРЕДПРИЕМАЧИ В БЪЛГАРИЯ И АНГЛИЯ 354

Антоний Богданов
ИТ АВТОМАТИЗАЦИЯ В ЗЕМЕДЕЛИЕТО.....360

Екологизация и устойчиво развитие на селското стопанство

Prof. DSc. Shaban Nidal, Dr. Erika Andenna Dr. Kadhum Eman,
Dr. Luay Tailah
AGRONOMISTS JOB DON'T REDUCE NATURAL RESOURCES
TO MEET TODAY'S NEEDS WITHOUT COMPROMISING
THE NEEDS OF FUTURE GENERATION.....369

Доц. д-р Минка Анастасова – Чопева
РАВНИЩЕ НА СОЦИАЛНАТА УСТОЙЧИВОСТ
В СЕЛСКОТО СТОПАНСТВО 378

Доц. д-р Тихомир Личев
ДЕМОГРАФСКИЯТ ВЗРИВ“ И ГЛОБАЛНИТЕ КЛИМАТИЧНИ
ПРОМЕНИ.....386

Албена Симеонова, Пепо Петров
БИОЛОГИЧНОТО ЗЕМЕДЕЛИЕ В БЪЛГАРИЯ - СЪЩНОСТ
И ПРОБЛЕМИ. САНКЦИИ, ДОБРИ ПРАКТИКИ
И ИНОВАЦИИ.....392

Гл. ас. д-р Емил Николов
ИНТЕГРИРАНЕ НА КОРПОРАТИВНАТА СОЦИАЛНА
ОТГОВОРНОСТ В ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ КООПЕРАЦИИ.....403

Гл. ас. д-р Иван Маринов
УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ НА СЕЛСКОТО СТОПАНСТВО
В БЪЛГАРИЯ ЧРЕЗ ИМПЛЕМЕНТИРАНЕ
НА КОРПОРАТИВНАТА СОЦИАЛНА ОТГОВОРНОСТ 410

Гл. ас. д-р Десислава Алексиева
ИНТЕРЕСИ В УПРВЛЕНИЕТО.....417

Гл. ас. д-р Елена Йорданова
ЕКОЛОГИЧНА ОТГОВОРНОСТ И УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ 423

Докторант Валерия Николаева
ИНТЕЛИГЕНТНО ПО ОТНОШЕНИЕ НА КЛИМАТА
ПРОИЗВОДСТВО НА КАРТОФИ.....428

Магистър Галина Мирчева
БАЛАНС МЕЖДУ ПРИРОДО-ЕФЕКТИВНО И МОДЕРНО-
ТРАДИЦИОННО СТОПАНСТВО
(по примера на смесено животновъдно-растениевъдно стопанство
в с. Петърница, общ. Долни Дъбник, обл. Плевен) 437

Студент Анета Врайкова
БИОРАЗНООБРАЗИЕТО И ПРЕХОДА КЪМ ПО-ЕКОЛОГИЧНА
ИКОНОМИКА 444

Студенти Радой Йосифов и Анета Врайкова
АНАЛИЗ НА ПРЕДЛАГАНИТЕ БИОПРОДУКТИ
В ХРАНИТЕЛНА ВЕРИГА БИЛЛА БЪЛГАРИЯ 450

Правни, исторически и социално-културни бариери на общата селскостопанска политика в Европейския съюз

PhD. Associate Professor Panagoreț Ioana, PhD. Associate Professor Panagoreț Dragoș, PhD. Lecturer Panagoreț Andreea
FOOD SAFETY POLICIES AND STRATEGIES IN ROMANIA 461

К.э.н., старший преподаватель Елена Сергеевна Шараг
ВЛИЯНИЕ ГЛОБАЛИЗАЦИИ НА РАЗВИТИЯ
АГРОСЕКТОРА УКРАИНЫ 472

Доц. д-р Маруся Линкова
ИНСТИТУЦИОНАЛНИ ИМПЕРАТИВИ И ФЛУКТУАЦИИ
В РАЗВИТИЕТО НА АГРОБИЗНЕСА 478

Доц. д-р Ирена Емилова
ЗА СОЦИАЛНАТА РОЛЯ НА ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ КООПЕРАЦИИ..486

Доц. д-р Николай Марков, доц. д-р Светослава Стойчева
НЕРАГЛАМЕНТИРАНИЯ ТРУД – СОЦИАЛЕН ДЪМПИНГ
В ЖИВОТНОВЪДСТВОТО.....491

Гл. ас. д-р Надежда Цветкова
ПРЕЗДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРЕД ДЕЙНОСТТА
НА ЗЕМЕДЕЛСКИЯ ПРОИЗВОДИТЕЛ-ПЧЕЛАР 502

Мирослав Маринов
ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВАТА ПРЕД ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ
КООПЕРАЦИИ В УСЛОВИЯТА НА ЗАСИЛЕНА
КОНКУРЕНЦИЯ.....507

Доктор Георги Ангелов
ОЦЕНКА НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО И ВЪЗДЕЙСТВИЕТО
НА ПОДХОДА ЛИДЕР ВЪРХУ МЕСТНОТО РАЗВИТИЕ
ЗА ПЪРВИЯ ПРОГРАМЕН ПЕРИОД НА ПРСР (2007-2013).....513

Докторант Боряна Георгиева
ОСНОВНИ АСПЕКТИ И ПРОБЛЕМИ ПРИ ДЕФИНИРАНЕ
НА СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ В БЪЛГАРИЯ.....522

Докторант Росен Коцев
НЯКОИ ХАРАКТЕРИСТИКИ И ПРОБЛЕМИ НА СЕЛСКИТЕ
РАЙОНИ В КОНТЕКСТА НА АГРАРНИЯ СЕКТОР
В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ 529

Докторант Елена Ташкова
ДЕЙНОСТИ В РЕГИОНА НА ОБЛАСТ БЛАГОЕВГРАД/
ОБЛАСТНА ДИРЕКЦИЯ НА ДФ „ЗЕМЕДЕЛИЕ“ –
БЛАГОЕВГРАД 540

Докторант Цветан Марков
АНАЛИЗ НА СЪСТОЯНИЕТО НА ОБЕКТИТЕ НА
ИНДУСТРИАЛНА СОБСТВЕНОСТ В БЪЛГАРИЯ 548

МЕЖДУНАРОДНА НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКА
КОНФЕРЕНЦИЯ

**СЪСТОЯНИЕ И ПРОБЛЕМИ ПРИ УПРАВЛЕНИЕТО
И РАЗВИТИЕТО НА СЕЛСКОТО СТОПАНСТВО**

Свищов, 4 октомври 2019 г.

Сборник с доклади

Конференцията е посветена на 35 години от създаването на катедра „Аграрна икономика“ и е част от научните форуми, отбелязващи 83 годишнината на Стопанска академия „Д. А. Ценов” – Свищов

ISBN 978-954-23-1762-3

Издателство и печат: Академично издателство „Ценов”
Свищов, ул. Градево № 24

УПРАВЛЕНИЕ НА ЗАПАСИТЕ ОТ ДОСТАВЧИЦИТЕ ВЪВ ВЕРИГИТЕ НА ДОСТАВКА В СЕЛСКОТО СТОПАНСТВО

Докторант Александър Ангелов
Университет за национално и световно стопанство
катедра „Икономика на търговията“

Резюме: *Управлението на запасите от доставчиците (УЗД) (vendor-managed inventory (VMI)) е една от често използваните партньорски инициативи за подобряване на дейността на веригата на доставка. Тя се изразява в преотстъпването на дейностите по попълване с нови запаси от търговеца на дребно на производствените предприятия, търговците на едро, дистрибуторите и дори фермерите. Предимствата от използването на тази стратегия за управление на запасите във веригата на доставка заслужават внимание и са предпоставка за разработването ѝ при реализацията на селскостопански продукти.*

Ключови думи*: доставчици, управляващи запасите; вериги на доставка; селско стопанство; аграрни продукти*

1. Въведение

Целта на настоящата разработка е да представи възможностите за подобряване на дейността на веригите на доставки в областта на селското стопанство чрез запаси, управлявани от доставчиците. За постигането на целта е необходимо да се изпълнят следните задачи: да се изясни същността на управлението на веригата на доставки, да се открояят ролята и предимствата на УЗД във веригата на доставка и да се посочи примерно приложение на запасите, управлявани от доставчиците при реализацията на селскостопански продукти.

2. Същност на управлението на веригата на доставки

G. Stevens (Stevens, 1989, pp. 3-8) дефинира веригата на доставка като съвкупност от свързани дейности „които са концентрирани върху планирането, координирането и контролирането на материалите и готовите продукти от доставчиците до клиентите. Подобно определение дава и Д. Уотерс (Уотерс, 2003, стр. 19), който акцентира върху преместването на материалния поток и добавянето на стойност на всяко ниво на преместване, т.е. от всяка компания.

D. Simchi-Levi, P. Kaminsky и E. Simchi-Levi (Simchi-Levi, Kaminsky, & Simchi-Levi, 2000, p. 1) определят управлението на веригата за доставка като набор от подходи, използвани за ефективно интегриране на доставчици, производители, складове и магазини, така че стоките, които се произвеждат и предлагат, да са с точно необходимото количество, на съответното място и в съответното време, съблюдавайки минимизиране на разходите в цялата система и задоволително ниво на предлаганите услуги. Я. Коралиев (Коралиев, 2013, стр. 17) дефинира, че от „практическа гледна точка управлението на веригата за доставка е системен подход за интегрирано планиране и управление на всички потоци от крайните потребители до доставчиците на суровини. Концепцията за управление на веригата на доставки е концепция за водене на бизнеса“.

Веригата за доставки се определя като „набор от три или повече субекти (организации или индивиди), пряко включени в потоците нагоре и надолу по веригата от продукти, услуги, финансови потоци и/или информация от източника към клиента“ (Mentzer, DeWitt, Keebler, & Min, 2001, p. 4). В следствие на това определение, могат да се идентифицират три степени на сложност на веригата за доставки: „пряка верига за доставки“, „разширена верига за доставки“ и „максимална верига за доставки“ (Mentzer, DeWitt, Keebler, & Min, 2001, p. 5). М. Раковска (Раковска, 2008, стр. 249) споделя подобно мнение като отбелязва, че „веригата на доставки се състои от организации, които са обвързани по между си посредством материалните и информационните потоци, протичащи от източника на суровини до крайните потребители“. С. Благоева и М. Кехайова (Благоева & Кехайова, 2008, стр. 168 – 205) смятат, че веригата на доставка на всеки продукт има определена дължина, зависеща от броя на поточните линии или посредниците, през които преминава и ширина – броят на възможните паралелни маршрути, по които може да премине продукта (Благоева & Кехайова, 2008, стр. 173).

3. Предимства от внедряване на системата за запаси, управлявани от доставчиците, във веригата на доставка

Системата за запаси, управлявани от доставчиците, спомага движението на материалните потоци към всички участници във веригата на доставка да се извършва от едно място. Чрез нея се постига намаляване на разходите за съхранение, намаляване на разходите за работна сила, максимално обслужване на клиентите, минимизиране липсата на стоки, съкращаване на времето за преминаване от производителя до

крайния потребител, поддържане на взаимоотношения с минимален брой доставчици, подобряване на ефективността на всички процеси и подобряване и стандартизиране на качеството на продуктите (Sharma & Singhi, 2018, pp. 24 -25). Запасите, управлявани от доставчик, се разглеждат като отговорност за непрекъснато и автоматично попълване на запасите на клиентите (предприятията), на база на подадена от тях информация за запасите. Основните предимства се състоят в поддържане на по-ниски равнища на запаси от клиентите, по-ниски разходи за развалени и отпаднали продукти, по-голям контрол, развитие на партньорство (Piplani, 2006, стр. 41-47).

От гледна точка на степента на централизираност на управлението на запасите във веригата на доставка съществуват две системи – централизирана и децентрализирана. Към различните видове централизирано управление на веригата на доставка спада и избора за внедряване на стратегия за запаси, управлявани от доставчика (Bernstein, Chen, & Federgruen, 2006, pp. 1483-1484). Практиката, при която доставчикът поема всички отговорности по попълването на запасите на клиента, решава какво да е количеството и кога да се извърши доставката, като равнището на запасите се колебае в специфични минимални и максимални граници, се нарича *запаси, управлявани от доставчика*. В зависимост от каналовата сила на търговеца на дребно съществуват три типа стратегии на доставчика: пълна зависимост от търговеца на дребно, независимост и сътрудничество. В повечето случаи запасите, управлявани от доставчика, са при пълна зависимост от търговеца на дребно (Govindan, 2013, pp. 3808-3809). Според Salem & Elomri (Salem & Elomri, 2017, p. 68) стратегията на запаси, управлявани от доставчика, е пример за виртуална интеграция между партньорите във веригата на доставка.

Обединяването на предимствата от използването на запасите, управлявани от доставчиците, е извършено от екип от автори (Waller. , Johnson, & Davis , 1999, pp. 184-187) в следните насоки:

• Намаляване на разходите чрез смекчаване на последствията от изменението в търсенето на определени стоки;

• Подобряване на предоставяните услуги чрез приоритизиране на доставките към крайните клиенти, по-добро познаване на основните нужди на клиентите и създаване на по-голямо внимание към клиента;

• Необходимост от технологии – успешното внедряване на система за управление на запасите от доставчиците предполага наличието на компютърни платформи, комуникационни технологии, позволяващи

идентификация и проследяване на продуктите по пътя им от доставчика до клиента и обратно.

4. Приложение на стратегията за запасите, управлявани от доставчика, във веригата на доставка в селското стопанство

Проблемите, свързани с всяка една верига на доставка, както и с тази в селското стопанство, се изразяват най-вече чрез „камшичния ефект“, който влияе върху равнището на запасите в компаниите, включени във веригата на доставка. Той се получава вследствие на недостатъчна информация и координация между партньорите във веригата. Един от начините за преодоляването му е използване на стратегията за запаси, управлявани от доставчика (van der Vorst, da Silva, & Trienekens, 2007, pp. 8-13).

При конвенционалната верига на доставки, всеки от контрагентите взема независими решения относно управлението на запаси, в зависимост от желаното ниво на ефективност на неговото предприятие. Специфичните особености на веригата на доставка в селското стопанство се изразяват в две основни вериги: верига на доставка на пресни храни и верига на доставка на преработени храни. Използването на стратегията запаси, управлявани от доставчика, може да се прилага и в двата основни вида верига на доставка в селското стопанство.

Веригата на доставка на хранителни продукти чрез използване на стратегията за запаси, управлявани от доставчика, е представена на следващата фигура (фиг. 1.).

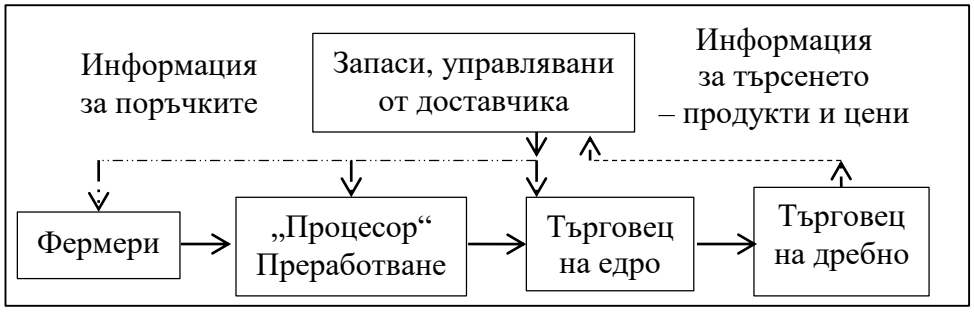

Фиг. 1. Верига на доставка за хранителни продукти, при която запасите се управляват от доставчика

Както е показано на фиг. 1., системата със запаси, управлявани от доставчика, е централизирана. При нея от страна на търговеца на

дребно протича информацията за търсенето на селскостопанските продукти към останалите участниците, за да могат те да вземат своите решения на база на нея. Тук следва да се уточни, че ако веригата е за пресни плодове и зеленчуци, без преработка, е възможно някои от посредниците да отпаднат, при което се получава къса верига на доставка.

Когато е необходима преработка, фермерите, преработващото предприятие и търговецът на едро предоставят информация на търговеца на дребно за равнището на запасите, за производствения капацитет, за разходите и т.н. По този начин дейността в цялата верига на доставка е по-ефективна.

Заключение

Веригата на доставки е сложна система, поддаваща се на управление, в която се движат различни потоци: материални и нематериални (информационни, финансови, трудови, услуги), а целта е да се задоволят нуждите на крайните потребители. Водещ е материалният поток, който е несинхронизиран и поражда натрупване на суровини и материали, продукти и стоки между и в различните компании, участващи във веригата на доставка. Тези материални потоци имат формата на запаси и са следствие от асинхронното движение на входящите и изходящите материални потоци между фирмите.

Информацията във веригата на доставка служи за координация и управление, при преодоляване на асинхронността, породена от движението на материалните потоци, което е предпоставка за установяване на дългосрочни взаимоотношения между компаниите, прерастващи в интеграция, с цел повишаване на тяхната конкурентоспособност.

Използването на стратегия със запаси, управлявани от доставчика, в селското стопанство, е предпоставка за по-ефективната дейност на цялата верига, вследствие на минимизиране на разходите за прогнозиране на всеки участник и постигането на координация, вследствие на споделената информация при управление на запасите във веригата. Координираните действия на партньорите спомагат за намаляване и поддържане на сравнително постоянни равнища на запасите, синхронизиране на поръчките и доставките.

ЛИТЕРАТУРА

Благоева, С., & Кехайова, М. (2008). Вериги на доставките в българската практика. Годишник на Икономически университет – Варна, 80, 168 – 205.

Коралиев, Я. (2013). Управление на веригата за доставките. София: ИК – УНСС.

Раковска, М. (2008). Теоретични аспекти на управлението на веригата на доставките. Научни трудове – УНСС,, 2, 249.

Уотерс, Д. (2003). Логистика. Управление цепью поставок. Москва: Юнити-Дана.

Bernstein, F., Chen, F., & Federgruen, A. (2006). Coordinating Supply Chains with Simple Pricing Schemes: The Role of Vendor-Managed Inventories. *MANAGEMENT SCIENCE, 52*(10), 1483–1492.

Cavinato, J. L. (1991). Evolving procurement organizations: logistics implications. *Journal of Business Logistics, 13*(1), 27 - 45.

Govindan, K. (2013). Vendor-managed inventory: a review based on dimensions. *International Journal of Production Research, 51*(13), 3808–3835.

Mentzer, J., DeWitt, T. W., Keebler, J. S., & Min, S. (2001). Defining supply chain management. *Journal of business logistics, 22*(2), 2-14.

Piplani, R. (2006). Coordination in the supply chain: vendor managed inventory is the way to go. *Serbian Journal of Management, 1*(1), 41 - 47.

Robertson, P. W., Gibson, P. R., & Flanagan, J. T. (2002). Strategic supply chain development by integration of key global logistical process linkages. *INT. J. PROD. RES., 40*(16), 4021-4040.

Salem, R. W., & Elomri, A. (2017). Vendor Managed Inventory (VMI): From Theory to Practical Implementation A Literature Review. *International Journal of Supply Chain Management, 6*(1), 68-93.

Sharma, N., & Singhi, R. (2018). Logistics and Supply Chain Management Quality Improvement of Supply Chain Process Through Vendor Managed Inventory: A QFD Approach. *Journal of Supply Chain Management System, 7*(3), 23-33.

Simchi-Levi, D., Kaminsky, P., & Simchi-Levi, E. (2000). *Designing and managing the supply chain: concepts, strategies and case studies.* USA: McGraw Hill.

Stevens, G. C. (1989). Integrating the supply chain. *Journal of Physical Dislrihulion and Materials Management, 19*(8), 3-8.

Waller., M., Johnson, M. E., & Davis, T. (1999). Vendor-managed inventory in the retail supply chain. *Journal of business logistics, 20*(1), 184 – 187.